

PERSONALIA

RNDr. Anna Lackovičová, CSc. jubiluje (*1949)

V roku 2024 sa lichenologička RNDr. Anna Lackovičová, CSc. dožíva životného jubilea. Jej rodom je Svätý Jur, kde sa takisto narodil a na gymnáziu študoval v medzinárodnom meradle významný botanik a lichenológ Alexander Zahlbruckner (1860–1938). Jej vedecká produkcia je synonymom pre zdroj základných poznatkov o lichenobiote Slovenska a o trendoch jej zmien najmä v súvislosti s kvalitou ovzdušia. Kľúčové slová charakterizujúce jej celoživotnú bádateľskú líniu zhrňajú nasledovné termíny: lišajníky – bioindikácia – vedenie (oddelenia, projektov) – zbierky – databázy – zoznamy (súpisy, červené zoznamy) – spolupráca (tímová, domáca a medzinárodná) – vedecká výchova – osвета (popularizácia, dlhoročná práca pre Slovenskú botanickú spoločnosť).

Štúdium Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave absolvovala obhájením diplomovej práce „Lišajníky Malých Karpát“ v roku 1972. Po krátkej brigáde v Slovenskom národnom múzeu nastúpila na študijný pobyt do oddelenia vplyvu imisí na rastliny Ústavu biológie krajiny SAV (od r. 1975 Ústav experimentálnej biológie a ekológie CBEV SAV), kde v roku 1974 získala titul RNDr. Po študijnom pobyte pokračovala internou aspirantúrou, ktorú ukončila obhájením kandidátskej práce „Epifytické lišajníky a čistota ovzdušia v južnej časti Malých Karpát“ v roku 1981. V roku 1990 prešla do obnoveného Botanického ústavu SAV, kde pracovala ako samostatná vedecká pracovníčka až do odchodu do dôchodku v auguste 2017. Od septembra 2017 je emeritnou pracovníčkou Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV.

Problematika, ktorej sa Anka Lackovičová počas svojej pracovnej kariéry venovala, bola veľmi široká a rôznorodá, ústrednou témou bolo štúdium vplyvu imisí na lišajníky a využitie lišajníkov ako bioindikátorov. Venovala sa napríklad výskumu lišajníkov na medených haldách v Gelnici a Slovinkách, v oblasti železiarní na dolnej Orave, v okolí kovohút Krompachy a Rudňany a atómovej elektrárne Mochovce. Ďalej sa zaoberala fytoindikáciou znečisteného ovzdušia (napríklad v oblasti Dunaja

a Bratislavy), ako aj obsahom ťažkých kovov v lišajníkoch. Okrem štúdia vplyvu imisii na lišajníky sa venovala aj floristike, napríklad lichenoflore viacerých chránených území Slovenska (Bukovské vrchy, Malé Karpaty, Strážovské vrchy, Štiavnické vrchy, Vtáčnik, Tribeč, Zobor), dynamike zmien epifytických lišajníkov na Slovensku, či fytoocenológii.

K rozvoju lichenológie no i pracoviska boli mimoriadne dôležité organizačné schopnosti jubilatky. Významným prínosom bolo vedenie či spoluvedenie rôznych projektov. Dr. Lackovičová vždy jasne chápala prínos projektov pre kolektív, čo jej mobilizovalo sily na vykonanie neoblíbených, ale nevyhnutných administratívnych úkonov. Medzi najvýznamnejšie počiny z tejto oblasti bol zaujímavý koncipovaný projekt „Vplyv zmien kvality ovzdušia mestskej aglomerácie Bratislava na lišajníky“.

Jubilantka upriamovala pozornosť aj na históriu botaniky, význam a odkaz osobností, predovšetkým Alexandra Zahlbrucknera. Bola editorkou a spoluautorkou monografie o svojom slávnom rodákovi (1988) a pripravila o ňom aj výstavu (2000). Spolu s I. Pišútom zorganizovali vyrobenie pamätnej tabule a jej umiestnenie na rodný dom A. Zahlbrucknera – a tak vo Svätom Jure vzniklo akési lichenologické pútnické miesto, najmä pre zahraničné návštevy. Podobne pri príležitosti významného životného jubilea I. Pišúta bola iniciátorkou a podstatnou mierou sa podieľala na holde svojmu učiteľovi a zakladateľovi slovenskej lichenológie formou vydania zborníka prác európskych lichenológov (2006). Ďalej je spoluautorkou slovenského menoslovia lišajníkov (1983, 1989), zoznamu lišajníkov Slovenska (1993, 1996, 1998), zoznamu lišajníkov Východných (2003) a Západných Karpát (2004), zoznamu ohrozených lišajníkov (2001), ako aj návrhu národnej ekologickej siete Slovenska – NECONET.

Svoje schopnosti uplatňovala už pri organizovaní či spoluorganizovaní najrôznejších stretnutí a exkurzií, a to aj na medzinárodnej úrovni. Schopnosť dr. Lackovičovej využiť príležitosť bola obdivuhodná a netýkala sa len významného podielu na organizácii stretnutí a terénnych akcií (spomenieme napr. exkurziu rakúskych lichenológov vedenú J. Poeltom, exkurziu Britskej lichenologickej spoločnosti, stretnutie BLAM vo Vysokých Tatrách, či spoluorganizovanie VI. Zjazdu Slovenskej botanickej spoločnosti v Blatnici). Nemožno ani zabudnúť, že zorganizovala I. bryologicko-lichenologické dni vo Svätom Jure (s medzinárodnou účasťou) a tak založila ich tradíciu, pretrvávajúcu podnes. Vďaka jej spoločenskej a veselej povahe boli vždy naplnené veľmi príjemnou a priateľskou atmosférou. Strategické bolo jej zvolenie do funkcie zástupkyne vedúcej oddelenia taxonómie rastlín (1998–2001) a neskôr vedúcej oddelenia nižších rastlín BÚ SAV (2001–2007). Na tomto poste sa podstatnou mierou zaslúžila o vybudovanie nevyhnutného lichenologického zázemia – lichenologickej zbierky a knižnice.

Anka Lackovičová zastávala aj prácu tajomníčky v komisii pre doktorandské štúdium v odbore Mykológia (1997–2005). Bola aktívnou

členkou Slovenskej botanickej spoločnosti, v rokoch 1993–1996 bola jej vedeckou tajomníčkou. V roku 1999 získala ocenenie Zaslúžilý člen SBS, neskôr ocenenie Čestný člen SBS. V roku 2005 jej udelili Holubyho pamätnú medailu za publikačnú činnosť (knihy „A Catalogue of Eastern Carpathian lichens“, 2003, „Checklist of lichens of the Western Carpathians“, 2004).

Na našom pracovisku plne rozvinula aj svoje pedagogické a popularizačné vlogy. V rokoch 1989 až 2005 prednášala na Katedre ekososológie a fyziotaktiky Prírodovedeckej Fakulty UK v Bratislave bola školiteľkou 7 diplomantov, spoluautorkou 1 skrípt a 1 metodickéj príručky. Vyše 10 rokov pracovala ako lektorka seminárov v organizácii Strom života (v roku 2007 jej udelili čestné členstvo). V roku 2024 si na slávnostnom seminári Významné osobnosti SAV prevzala Pozdravný list Predsedníctva SAV – ocenenie významných dlhoročných pracovníkov, ktorí sa nezmazateľne zapísali do histórie SAV.

V oblúku rokov je obdivuhodná schopnosť Dr. Lackovičovej kormidlovať typickú širokú škálu vedeckých aktivít – tvorivé diskusie pri príprave projektov (vždy s poznámkou, že šancu podať projektový návrh treba využiť), terénne výjazdy, prípravu publikácií a príspevkov na domáce a medzinárodné vedecké podujatia, vedeckú výchovu, budovanie herbára, knižnice a výskumnej infraštruktúry oddelenia. Kolegovia oceňovali jej dôrazné, niekedy aj nie príliš príjemné pripomenutia, že do daného termínu treba ukončiť dizertačnú prácu, urobiť to, či ono, ako aj konštruktívnu a jasnú kritiku, keď niečo nebolo dobre. Spôsobom „ťažko na cvičisku, ľahko na bojisku“ pripravovala mladších kolegov na vedeckú prax. Projekty, ktoré získala umožnili nielen riešiť danú problematiku, ale aj stretávať sa s kolegami zo zahraničia na medzinárodných lichenologických podujatiach, najmä na sympóziách Medzinárodnej asociácie pre lichenológiu (International Association for Lichenology, IAL). Z deviatich doteraz organizovaných sa kolegovia z nášho pracoviska zúčastnili na piatich, dr. Lackovičová sa priekopnícky po spoločensko-politických zmenách zúčastnila druhého v poradí, ktorý sa konal v Båstade vo Švédsku. Vážime si energiu a zaniehanie, ktoré do práce vkladala. Dr. Anne Lackovičovej sme vďační za strategické myšlienky, ich podporu a realizáciu, množstvo dobrých rád podaných so skúseným nadhľadom, za užitočné lekcie pýtať sa, za sprevádzanie svetom lišajníkov, vedy, ale aj každodenným životom.

Anna Bérešová